

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

68. An reus possit sibi grave crimen impendere, ut evitet gravia tormenta?
Et difficultas est, quando aliquis sibi imponit faslum crimen cum
iuramento? Et deducitur eum, qui convictus plene est de ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

sed solum principale dominum. Ceterum ego dico falso meliori iudicio eo casu principale ex vi illius iuramenti falsi à Procuratore præstiti, nec esse periculum, nec penas prædictas incurere, quia principalis non dedit Procuratori suo facultatem ad falsum iurandum, sed solum, ut cum veritate præstaret iuramentum: & ideo peritij malitia solum in Procuratore manere debet. Et ita docet Texta *ubi supra. controu. 4. q. 2. n. 194.*

RESOL. LXVII.

An peccet venialiter, si quis ad vitanda graua tormenta sibi falsum crimen imponit etiam cum iuramento æquiuocatione vitens?

Et an in tali casu peccet mortaliter?

Et an delinquens occultum possit se prodere iudici, vt in eo debitam sequatur punitionem, cum id fiat ob virtutem iustitiae, volendo potius in hoc mundo peccati penam sustinere, quam in alio luendam seruare?

Et quid, si esset persona maxima auctoritatis, & Reipublicæ utilis? Ex part. 1. tract. 5. & Misc. 1. Ref. 7.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. Non peccat mortaliter in tali casu docent communiter. Ita Nauarra *de restit. lib. 2. cap. 4 n. 21. & alij.*

2. Difficultas consistit, an peccet venialiter; affirmatiue respondet Lessius *lib. 2. c. 11. dub. 7. n. 4. & alij.* Sed mihi placet opinio Ioannis Sanchez *in selectis, disp. 46. n. 16. vbi sic asserit.* Ad vitanda graua tormenta excusatur quispiam etiam à veniali labe, falsum sibi imponendo; licet ob illius confessionem esset morte plectendus; quia vita non est digna tanto dolore, & mendacium excusatur, æquiuocatione in mente retenta scilicet crimen commississe, non re, sed solum vt fateatur iudici ad euitanda tormenta. Quod verum etiam iudico, licet falsam sibi impositionem iurent, nam eadem causa quæ adest ad excusandum mendacium æquiuocatione retenta, sufficit etiam ad excusandum iuramentum. Ita ille, quidquid in contrarium asserant Vega *in sum. p. 2. c. 8. cap. 1. Raguceus in Lucerna Parochorum. de restit. q. 167. & alij.* Quando adest iuramentum; sed tu tene cum Sancto, & vide Azorium *tom. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. reg. 3. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 7. punct. 4. & tom. 4. disput. 7. q. 1. punct. vlt. Sanchez in summa, tom. 1. lib. 3. c. 6. n. 15. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 3. c. 10 n. 5. Deltrium in disquis. mag. lib. 6. c. 1. sect. 2. & alios penes ipsos.*

3. Notandum est etiam hic obiter, posse delinquentem occultum prodere se iudici, vt in eo debitam exequatur punitionem, cum id efficiat ob virtutem iustitiæ volendo potius in hoc mundo peccati penam sustinere, quam in alio luendam seruare. Ita Sanctus *ubi supra n. 19.* cui adde Nauarrum *de restit. lib. 2. c. 4. n. 20. Sanchez in sum. tom. 2. lib. 6. cap. 18 num. 41. & Sa verb. infamare, n. 1. nisi esset persona maximæ auctoritatis, & Reipublicæ utilis, quæ se prodens, & tradens puniendam, maximum pateret scandalum, occasiōnem aliis ad delinquendum offerens.*

RESOL. LXVIII.

An reus possit sibi graue crimen imponere, et euitare grauius tormentum?

Et difficultas est, quando aliquis sibi imponit falsum crimen cum iuramento.

Et adducitur eum, qui conuictus plene est de Apostasia, aut de hæresi, quam non commisit, ita vt si neget, tradendus sit Curia seculari, à confiscatione bonorum, extremoque supplicio afficiendus; si vero fateatur cri-

men, leuiori pœna puniendus sit, posse ipsum ab ipso mortali culpa imponere sibi crimen, quod non admittit, nec obligari sub mortali ad retractandam confessionem, post sententiam prolatam, & reconciliationem sequentem? Ex part. 11. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 14.

§. 1. Mouet hanc difficultatem nimis præcibit. Sic ait: Quartis an innocens ad vitandos cruciatus possit sibi imponere falsum crimen, etsi ob illud sit postea vltima sententia condemnandus?

2. Aufonius Noctinot in summa Dianæ verbo *Reu num. 13.* Sic inquit: Reus ad vitanda graua tormenta, potest sine mortali crimine etiam capitale sibi imponere, quia vita non est digna, quæ tanto dolore secuari debeat, & posse etiam iurare æquiuocando, docent Doctores communiter cum Nauarra *lib. 2. cap. 4. n. 21. immod. nec peccare venialiter ait Sanctus disp. 46. n. 16. & Diana part. 3. tract. 5. resol. 7. & n. 12. ait: Non teneri se retractare, nisi ex hoc damnum tertio sequaturum foret; ita Diana part. 3. tract. 5. resol. 103. lib. sine, sic ille.*

3. At ego puto esse mortale peccatum mentiri Reipublicæ legitime & iuste roganti, & quod mendacium est non posse iuramento firmari. Si sit mendacium illud leue, & tamen iuramento firmetur, peritium erit graue peccatum. Si darentur relictiones mentales, & æquiuocatio prodesset, simplex criminis impostio non esset mendacium, & iuramentum, quo illa firmaretur, non esset peritium. At illas nos, & multi nobiscum detestantur. Huiusque Caramuel.

4. Sed satis probabiliter loquutus est doctus, & eruditus noster Compendiator Pater Noctinot, videlicet Pater Antonius Cottonus, & simul ego, & libet iterum assero, quod imponere sibi falsum crimen ad euitanda graua tormenta, etiam si mors inde timeatur, non est peccatum mortale, seculo peritium. Nemo enim tenetur cum tanto dolore, & labore vitam tueri.

5. Licet probabile etiam sit mortaliter peccare, fundamentum est, quoniam quamuis homo non tenetur cum tanto dolore conseruare propriam vitam, adhibendo remedia, quæ tantos cruciatus afferant, & potius mortem permittere, quam ea adhibere; aliud nihilominus est non conseruare vitam eis remediis adhibitis, aliud verò præbere causam obiectam, & meritoriam mortis, illam fingendo, cum non sit reuera id, vnde potestas publica mouetur ad condignam mortis penam executioni mandandam, quod non est præcisè non conseruare, vitam; sed causam destructionis illius adhibere, quod non licet etiam propter tormenta, non solum quia mendacium est, sed quia est oppositio causæ obiectivæ meritorie mortis propriæ, & cooperatio ad illam; nulla autem cooperatio ad propriam mortem honestari potest ex fuga tormentorum.

6. Licet hanc posteriorem sententiam magis placeat Dicastillo *de iust. lib. 2. tr. 2. disp. 12. Appen. 1. dicitur. 4. n. 514.* Tamen hoc non obstante priorem putat satis piam, & in præxi sequendam, ne miseri tam vehementi causæ, & periculo peccandi exponantur; sed præmonendi sunt, vt sciant, si forte in tortura vincantur dolore, non peccaturos mortaliter.

7. Et ita hanc sententiam tenet etiam præter Doctores à me alibi adductos Hermanus Bulembani, in *medulla Theol. moralis lib. 4. cap. 1. dub. 7. & probabiliter putat Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de iust. tom. 1. disp. 14. sect. 10. n. 174. vbi sic ait; Quando ex confessione falsi criminis incurritur pœna mortis, vel mutilationis membri, aliquoquin non inferenda; quo casu aliqui dicunt non peccare mortali-*

lites contentent fallum crimen ad vitanda gravissima tormenta; quibus merito possit celere mortem præoptare; Ita Angelus, Syluester, Toletus, & Sorus, quos refert & sequitur Lessius *vbi supra num. 41.* quia non tenetur homo cum tanto cruciatu, & dolore vitam tueri, sicut nec tenetur ad vitam conservandam, tibiam cum ingenti dolore secare, non est enim digna tanto dolore salus.

8. Hæc sententia probabilis quidem est, & propter Authores quos habet, potest eam practicè amplecti qui velit: quia sententia admittitur, consequenter videtur concedendum, quod liceret etiam atrocius crimen fallum confiteri ad vitanda tormenta, quando scires illi non displicere tale periculum subire, ut te tormentis, vel imminente morte liberet; Ita Lugo.

9. Sed difficultas est, quando aliquis sibi imponit fallum crimen cum iuramento, & adhuc puto contra Caramuelem, probabiliter posse à peccato mortali excusari, vtrò æquiuocatione, & ita hanc sententiam tener Gaspar Hurtadus *de Iudicio forensi disp. 4. diffic. 20.* vbi ita asserit: Supponimus, quod ea falsa impositio ad minus sit venialis contra veritatem, & etiam quod sit mortalis sacrilegij, si fiat cum iuramento, nisi reus (ut potest ad evitanda gravia tormenta) se vendiceret à mendacior restrictione aliqua mentali, aut æquiuocatione exteriori, quia tunc nec erit peccatum mendacij, nec sacrilegij quamvis fiat cum iuramento; Ita ille.

Cui adde, me citato, Agidium Trullench *Decal. tom. 2. lib. 7. cap. 10. dub. 7. n. 3.* Cuius hæc sunt verba.

10. Non peccat mortaliter qui ad vitanda tormenta valde gravia, quibus merito possit celere mortem præoptare, crimen fallum sibi imponit, quamvis certò ob id sit morte plectendus.

11. Et ratio est, quia cum tanto damno non tenetur vitam custodire, sicut non tenetur sibi tibiam abscindere cum tanto dolore; non enim tanto dolore digna est salus; nec hoc mendacium est perniciosum, quia alteri damnun non infert, nec sibi infert malum, quod notabiliter præponderet ipsi tormentis; Nam crimen fatendo breui morte longam redimit, vel potius multas mortes vnica morte commutat. Nec se interficit, moraliter loquendo quia habet iustam causam, ob quam se interficiendum exponit: sicut si quis se exponeret hostium telis, ut gravissima tormenta ab illis inferenda evaderet, non se occideret; Immo si honesta persona rogaret eum, qui illa nefando modo veller abuti, ut ipsam potius interficeret, non esset sui homicida; ergo neque hic est sui homicida, fatendo tale crimen. Et confirmatur, quia si rogaret iudicem, ut ipsum interficeret potius, quam ita torqueret, non censeretur homicida sui; quia ex confessione in tormentis facta non imminet mors; quia nisi deinde extra tormenta liberè delictum fateatur, non potest condemnari, ut habetur *in c. si quis à Sacerdotibus 1. q. 6.* Nec videtur peccare venialiter, licet fallam sibi impositionem iuret, modò vñs fuerit æquiuocatione; Nam æquiuocatio sufficiens est ad excusandum iuramentum. Ita Trullench.

12. Nota hic obiter pro nostro sacro Tribunali Sanctæ Inquisitionis, quod ex his aliqui inferunt eum, qui conuictus planè est de Apostasia, aut hæresi, quam non commisit; Ita vt si neget tradendus sit curiæ seculari, ac confiscatione bonorum, extremoque supplicio afficiendus; si verò fateatur crimen, leuiori pœna puniendus sit, posse ipsum absque mortali culpa imponere sibi crimen, quod non admittit. Quia tunc nec sibi, nec aliis nocet: Immo prodest; maiorem enim infamiam, & ipsi, & posteris patienter, etiam bonorum confiscationem, quæ omnia effugient, si fateatur. Ita Molina *disp. 37. n. 15.* cui consentit Lessius *c. 1. dubi. 7. n. 4.* & alij, qui generaliter dicunt ad vitanda

gravia tormenta posse absque peccato mortali imponere sibi aliquid delictum fallum, licet propter illud sit morte plectendus: quanto magis licebit ad vitandam mortem, & maiorem infamiam?

13. Sed Pater Molina *disp. 37. num. 17.* hanc doctrinam limitat, dicit enim, hoc non licere absque mortali peccato quando is, qui falsò conuictus est de hæresi, & ea de causa tradendus est curiæ seculari, & morte plectendus, eius esset conditionis, de quo alioquin præsumptio non esset committibile id crimen, eo quod non sit de eorum progenie, de quibus erat suspicio: præsertim si vir esset authoritatis, quia tunc per spontaneam confessionem criminis derogaret authoritati fidei Catholice, fatendo se ab illa defecisse, quare deberet potius fortiter mori, quam eo modo Religioni Christianæ derogare, & dare tale scandalum. Nam si eum viderint pie & fortiter morientem, Christianæ Religionis signa ostendendo, semper manet opinio, quod innocens obierit, & minus scandalum sequitur, quam si se hereticum fuisse confiteatur.

14. Sed Cardinalis Lugo *vbi supra num. 170.* existimat casum illum posse aliquando contingere, quo propter maximam personæ dignitatem & probitatem maximum scandalum generaretur, si ex propria confessione omnis dubitandi ratio de crimine commisso tolleretur. Puto tamen rarissimum esse casum, quia præsumptio illa ex dignitate, & probitate personæ superatur frequenter præsumptione contraria orta ex sententia illius Tribunalis; in quo Iudices non nisi cum maximo fundamento, & deliberatione matura solent ad huiusmodi condemnationem, & sententiam venire, & quia confessio criminis cum detestatione illius non est in rigore negatio fidei; alioquin nullo casu liceret absque gravissimo peccato mortali contra fidem Christianam: Nam dicere se fuisse hereticum cum retractatione illius delicti, non est negare fidem, sed fateri se errasse; & deceptum fuisse: Scandalum autem non tenemur semper vitare cum tanto nostro detrimento. Addit autem Molin. *illo n. 17.* si iam semel crimen eiusmodi fallum confessus est, non obligari sub mortali ad retractandum confessionem post sententiam prolatam, & reconciliationem sequutam. Nam retractatio illa parum resarciret scandalum datum, & notam Christianæ Religionis, essetque ex leui causa dare occasionem suæ morti sine suo, & stirum emolumento, de quo tamen ego dubito, quia licet non totaliter, magna tamen ex parte enervaretur confessio præterita: credibile enim sit, quod mortis metu fuerit extorta. Quare si circumstantiæ personæ tales essent, ego non liberarem ipsum ab obligatione retractandi; ut magna saltem ex parte minueretur damnum per fallam confessionem illatum. Hæc Lugo, quæ apponere hic volui, cum in sacro Tribunali possit aliquando in praxi accidere.

Sup. hoc in tom. 6. tr. 1. Ref. 103. in fine §. 2. huius Ref. retractatio, & c. fin.

RESOL. LXIX.

An omnia vota in votum sollempne Religionis commutentur?

Et an hoc procedat etiam in iuramentis soli Deo præstitis?

Et quid, si iuramentum esset homini præstitum, & ab eo acceptatum? Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 65.

§. 1. **E**X neotericis, noster P. Naldus, vir quidem doctus in sum. ver. votum, n. 50. docet quod votum sollempne Religionis non commutetur in votum dandi aliquid Terræ Sanctæ, & hanc sententiam docet etiam Syluester *ver. votum 4. q. 7. dicto 3.* & Angelus *ver. votum 4. m. 2.*

2. Verum